



Liebe Kolleg:innen, liebe Mitarbeitende, Kooperierende, Interessierte des Projekts „Zeitzeugen“ im Bistum Limburg
 Szanowni Koledzy, Współpracownicy, Zainteresowani Projektem Współcześni „Świadkowie“ w Diecezji Limburgskiej
 Dear Colleagues, Co-operators, Interested Parties of the Project „Contemporary Witnesses“ in the Diocese of Limburg

Erfüllte Tage und Wochen liegen hinter dem Projekt „Zeitzeugen“ – Z(w)eitzeugengespräche mit Lutz van Dijk, Frances Kaiser, Dr. Gerhard Wiese, Lore Bühner, Matthias Thoma, Henriette Kretz, Thomas Ormond, Rodika Rosenbaum und Dr. Leon Weintraub an verschiedenen Orten.

Ein Satz, den ich mit diesen vielen Begegnungen der letzten Wochen verbinde, kommt von einem Zeitzeugen eines anderen Kontexts. Der französische Zeichner Renald Luzier („Luz“), der 2015 den Terroranschlag auf die Redaktion von „Charlie Hebdo“ überlebte, weil er zu spät zur Arbeit kam, und auf eindrücklich-berührende Weise die folgende Ausgabe der Zeitschrift übertitelte mit „alles ist vergeben!“ hat für sein neues graphic novel ein Interview gegeben. Dieses hatte die Überschrift „Wie man den Hass überlebt“. Dahinter ist eine Frage, die an den Willen des Menschen zur Einsicht appelliert. Eine Frage, die uns vor allem am Thementag zum 8.Mai beschäftigt hat. Wie können die zwei Stichworte, die der 99jährige Dr. Leon Weintraub uns aus Stockholm mitgab – „Mensch sein“ und „Bildung“ – eingeholt werden?

Ein Jugendlicher stellte Dr. Weintraub auch die Frage, wie tolerant man in einer Demokratie gegenüber Intoleranz sein dürfe. „Setzt alle Kräfte ein, um diese [Antidemokraten und Faschisten] nicht zur Macht kommen zu lassen.“ Auch hier der Hinweis auf den Willen und die Umsetzung dieses Willens.

Das sind Aspekte, die immer wieder – notwendigerweise – in unserer Arbeit auftauchen.

Rückblick

Von den vergangenen Veranstaltungen erinnere ich ausdrücklich noch einmal die Reihe „Schmerz und Macht der Erinnerung“ Ende April – eine Kooperation mit der katholischen Erwachsenenbildung Main-Taunus und der Kollegin Simone Schupp. An zwei Abenden war das Kino CasaBlanca in Bad Soden als Veranstaltungsort (mit einem Büchertisch der Bücherstube Gaab) jeweils mit 90 Teilnehmenden (mit Wartelisten) überbelegt. Das Filmgespräch mit Kathleen Hildebrand war sehr erhellend, das Gespräch mit Bürgermeister Dr. Frank Blasch und Henriette Kretz sehr eindrücklich. Beeindruckend vor allem die Energie der 90jährigen Henriette Kretz, die am Vormittag in Königstein und am Nachmittag in Limburg zwei schulische Zeitzeugenbegegnungen mit 200 Schüler:innen hatte.

Der Thementag am 8.Mai zum 80. Jahrestag des Weltkriegsendes in Europa „war is over – Befreiung!?!“ fand in Kooperation mit der Rabanus-Maurus-Akademie und dem Förderverein des Fritz-Bauer-Institut statt. Auch wenn am Vor- und Nachmittag noch Sitzplätze frei gewesen wären, waren doch vor allem die Fragen der teilnehmenden Schüler:innen an Dr. Leon Weintraub, Rodika Rosenbaum und Thomas Ormond beeindruckend. Welch ein Glück, dass es in einer Schule in Runkel/Lahn einen Wahlpflichtkurs „Erinnerungskultur“ gibt.

Die Teilnehmenden haben diese letzten Chancen wahrgenommen.

Eine Chance, die zu sehen ich mir manchmal von mehr Schulen noch wünschen würde. Es ist nicht so, dass es im Projekt „Zeitzeugen“ zu wenig zu tun gäbe (eher im Gegenteil), aber ich wunderte mich wirklich – und das an diesem Tag des 8.Mai 2025 im Haus am Dom nicht allein – darüber, dass diese „einfache Möglichkeit“, den Auschwitz-Überlebenden Dr. Leon Weintraub zu erleben, zu hören und zu sprechen, nicht noch von ein, zwei weiteren Schulen genutzt wurde. Wobei meine Maxime generell lautet: diejenigen, die dabei sind, sind genau die richtigen.

Ausblick

In der kommenden Woche werden wir mit Dr. Gerhard Wiese am Gymnasium Taunusstein sein. Henriette Kretz wird kurzfristig für die schwer erkrankte Anna Pliszka, Warschau aus Antwerpen für zwei Tage an drei Schulen kommen. Mit Matthias Thoma und „Sonny“, Eva Szepesi und Krystyna Kozak werden wir im Juni an Frankfurter Schulen und an der Goethe-Universität sein.

Offen ausgeschriebene Veranstaltungen sind bis zum Sommer vorerst nicht geplant.

Momentan in Planung ist ein „Erinnerungskoffer“ (zum Einsatz auch für den Grundschulbereich), der Ausbau des Instagram-Accounts und social media (hierzu wurden von der Stiftung Crummenauer Projektgelder genehmigt), neue Kontakte zu Shoah-Überlebenden in Polen und Frankreich, die weiter notwendige und auszubauende Akquirierung für Gelder bei Stiftungen oder öffentlichen Trägern (hier bin ich auch dankbar für entsprechende Hinweise) und eventuell die Umsetzung der Idee eines Freiwilligendienstes im Projekt „Zeitzeugen“ für die viele notwendige Arbeit, die liegen bleibt, wie z.B. auch die Rezensionsarbeit.

Hierbei einmal vielen Dank allen Verlagen, die auch zum 8.Mai noch einmal eigens Rezensionsexemplare zugesandt haben.

Social media

Zwei Veranstaltungen des Thementags 8.Mai stehen online zur Verfügung und können nachgeschaut werden:

Das Zeitzeugengespräch mit Dr. Leon Weintraub unter:

https://www.youtube.com/watch?v=7YlP7_6Gbkk

Das Gespräch mit Dr. h.c. Gerhard Wiese und Thomas Ormond unter:

<https://www.youtube.com/watch?v=seXifauzzEw>

Zudem ist auf dem youtube-Kanal neu eingestellt ein knapp 20minütiges Interview mit Henriette Kretz:

https://www.youtube.com/watch?v=R6ujkJLs_sQ&t=37s

Auf dem Instagram-Account kamen die letzten Wochen neue Beiträge hinzu, diese können unter

https://www.instagram.com/proj_zeitzeugen/

angeschaut werden. Über Weiterempfehlung dieses Accounts, aber auch für Hinweise zur besseren Gestaltung dieses Auftritts bin ich dankbar.

Im Sinne von Dr. Leon Weintraub und all unserer Zeit- und Zweitzeug:innen ermuntere ich uns mit einem Satz von Janusz Korczak, den ich in der Zeitschrift für christlich-jüdische Begegnung las: „Versuchen wir Mensch zu sein, mehr und mehr Mensch.“

Herzliche Grüße aus Frankfurt, Marc Fachinger

Za projektem „Współcześni świadkowie” kryją się wypełnione dni i tygodnie - wywiady naocznych świadków z Lutzem van Dijkiem, Frances Kaiser, dr Gerhardem Wiese, Lore Bühner, Matthiasem Thomą, Henriette Kretz, Thomasem Ormondem, Rodiką Rosenbaum i dr Leonem Weintraubem w różnych miejscach.

Jedno zdanie, które kojarzy mi się z tymi wieloma spotkaniami w ostatnich tygodniach, pochodzi od współczesnego świadka z innego kontekstu. Francuski ilustrator Renald Luzier („Luz”), który przeżył atak terrorystyczny na redakcję „Charlie Hebdo” w 2015 r., ponieważ spóźnił się do pracy, i w imponujący i poruszający sposób opatrzył kolejny numer magazynu podpisem „Wszystko zostało wybaczone!”, udzielił wywiadu dla swojej nowej powieści graficznej. Nosił on tytuł „Jak przetrwać nienawiść”. Kryje się za tym pytanie, które odwołuje się do ludzkiej woli zrozumienia. Jest to pytanie, które szczególnie zajmowało nas w dniu 8 maja. Jak można uchwycić dwa słowa kluczowe, które 99-letni dr Leon Weintraub przekazał nam ze Sztokholmu - „bycie człowiekiem” i „edukacja”?

Jedna z młodych osób zapytała dr Weintrauba, jak tolerancyjni powinniśmy być wobec nietolerancji w demokracji. „Użyj całej swojej siły, aby zapobiec dojściu tych [antydemokratów i faszystów] do władzy”. Ponownie odniesienie do woli i jej realizacji.

Są to aspekty, które wciąż powracają - z konieczności - w naszej pracy.

Spojrzenie wstecz

Spośród minionych wydarzeń chciałbym szczególnie przypomnieć serię „Ból i siła pamięci” pod koniec kwietnia - współpracę z Katolickim Centrum Edukacji Dorosłych Main-Taunus i moją koleżanką Simone Schupp. W dwa wieczory kino CasaBlanca w Bad Soden było przepełnione (ze stolikiem z książkami z księgarni Gaab), za każdym razem z 90 uczestnikami (z listami oczekujących). Rozmowa o filmie z Kathleen Hildebrand była bardzo pouczająca, a dyskusja z burmistrzem dr Frankiem Blaschem i Henriette Kretz bardzo imponująca. Szczególnie imponująca była energia 90-letniej Henriette Kretz, która odbyła dwa spotkania szkolne z 200 uczniami w Königstein rano i w Limburgu po południu.

Dzień tematyczny 8 maja z okazji 80. rocznicy zakończenia II wojny światowej w Europie „Wojna się skończyła - wyzwolenie!?” odbył się we współpracy z Akademią Rabanus-Maurus i Przyjaciółmi Instytutu Fritza Bauera. Chociaż rano i po południu były jeszcze wolne miejsca, pytania zadawane przez uczestniczących uczniów dr Leonowi Weintraubowi, Rodice Rosenbaum i Thomasowi Ormondowi były szczególnie imponujące. Jakie to szczęście, że szkoła w Runkel/Lahn oferuje obowiązkowe zajęcia fakultatywne na temat „Kultury pamięci”.

Uczestnicy skorzystali z tych ostatnich możliwości.

Szansa, z której czasami chciałbym, aby skorzystało więcej szkół. Nie chodzi o to, że w projekcie „Współcześni świadkowie” jest zbyt mało do zrobienia (wręcz przeciwnie), ale byłem naprawdę zaskoczony - i nie tylko tego dnia 8 maja 2025 r. w Haus am Dom - że ta „prosta okazja”, aby doświadczyć, usłyszeć i porozmawiać z ocalałym z Auschwitz dr Leonem Weintraubem, nie została wykorzystana przez jedną lub dwie szkoły więcej. Moja ogólna maksyma brzmi: ci, którzy tam są, są dokładnie tymi właściwymi.

Perspektywy

W przyszłym tygodniu będziemy w Taunusstein Grammar School z dr Gerhardem Wiese. Henriette Kretz przyjedzie z Antwerpii na dwa dni do trzech szkół, aby zastąpić Annę Pliszkę z Warszawy, która jest poważnie chora. Wraz z Matthiasem Thomą i „Sonny” i Krystyną Kozak będziemy we frankfurckich szkołach i na Uniwersytecie Goethego w czerwcu.

Do lata nie są planowane żadne otwarcie reklamowane wydarzenia.

Obecnie planujemy „walizkę pamięci” (również do wykorzystania w szkołach podstawowych), rozbudowę konta na Instagramie i mediów społecznościowych (Fundacja Crummenauera zatwierdziła finansowanie projektu na ten cel), nowe kontakty z ocalałymi z Zagłady w Polsce i we Francji, pozyskiwanie funduszy od fundacji lub organizacji publicznych, co jest nadal konieczne i wymaga rozszerzenia (byłbym wdzięczny za wszelkie sugestie w tym zakresie) oraz być może realizację pomysłu wolontariatu w projekcie „Współcześni świadkowie” dla wielu niezbędnych zadań, które pozostają niedokończone, takich jak prace recenzyjne. Na przykład prace recenzenckie.

Jeszcze raz bardzo dziękuję wszystkim wydawcom, którzy przesłali egzemplarze recenzenckie na 8 maja.

Media społecznościowe

Dwa wydarzenia w dniu 8 maja są dostępne online i można je wyszukać:

Rozmowa współczesnego świadka z dr Leonem Weintraubem na:

https://www.youtube.com/watch?v=7YlP7_6Gbkk

Dyskusja z dr h.c. Gerhardem Wiese i Thomasem Ormondem na:

<https://www.youtube.com/watch?v=seXifauzzEw>

Na kanale youtube dostępny jest również nowy 20-minutowy wywiad z Henriette Kretz:

https://www.youtube.com/watch?v=R6ujkJLS_sQ&t=37s

W ostatnich tygodniach dodano nowe posty do konta na Instagramie, które można przeglądać pod adresem

https://www.instagram.com/proj_zeitzeugen/

można obejrzeć. Będę wdzięczny za wszelkie rekomendacje dotyczące tego konta, ale także za wszelkie wskazówki, jak poprawić jego wygląd.

W duchu doktora Leona Weintrauba i wszystkich naszych współczesnych i drugich świadków zachęcam zdaniem Janusza Korczaka, które przeczytałem w „Zeitschrift für christlich-jüdische Begegnung”: „Starajmy się być ludźmi, coraz bardziej ludźmi”.

Najlepsze życzenia z Frankfurtu, Marc Fachinger

Fulfilled days and weeks lie behind the 'Contemporary Witnesses' project - eyewitness interviews with Lutz van Dijk, Frances Kaiser, Dr Gerhard Wiese, Lore Bühner, Matthias Thoma, Henriette Kretz, Thomas Ormond, Rodika Rosenbaum and Dr Leon Weintraub at various locations.

One sentence that I associate with these many encounters in recent weeks comes from a contemporary witness from a different context. The French illustrator Renald Luzier ('Luz'), who survived the terrorist attack on the editorial office of 'Charlie Hebdo' in 2015 because he was late for work, and impressively and movingly captioned the following issue of the magazine with 'All is forgiven!', gave an interview for his new graphic novel. It was entitled 'How to survive hate'. Behind this is a question that appeals to the human will to understand. It's a question that particularly occupied us on the 8 May theme day. How can the two keywords that 99-year-old Dr Leon Weintraub gave us from Stockholm - 'being human' and 'education' - be captured?

One young person also asked Dr Weintraub how tolerant we should be towards intolerance in a democracy. 'Use all your strength to prevent them [anti-democrats and fascists] from coming to power.' Again, the reference to the will and the realisation of this will.

These are aspects that come up again and again - necessarily - in our work.

Looking back

Of the past events, I would like to expressly recall the 'Pain and Power of Memory' series at the end of April - a cooperation with the Catholic Adult Education Centre Main-Taunus and my colleague Simone Schupp. On two evenings, the CasaBlanca cinema in Bad Soden was overbooked as an event venue (with a book table from the Gaab bookshop) with 90 participants each time (with waiting lists). The film talk with Kathleen Hildebrand was very enlightening, the discussion with Mayor Dr Frank Blasch and Henriette Kretz very impressive. Particularly impressive was the energy of 90-year-old Henriette Kretz, who had two school meetings with 200 pupils in Königstein in the morning and in Limburg in the afternoon.

The theme day on 8 May to mark the 80th anniversary of the end of the Second World War in Europe 'war is over - liberation!?!' took place in cooperation with the Rabanus Maurus Academy and the Friends of the Fritz Bauer Institute. Even though there were still seats available in the morning and afternoon, the questions posed by the participating students to Dr Leon Weintraub, Rodika Rosenbaum and Thomas Ormond were particularly impressive. How fortunate that a school in Runkel/Lahn offers a compulsory elective course on „culture of remembrance“.

The participants took advantage of these last opportunities.

An opportunity that I sometimes wish more schools would take. It is not that there is too little to do in the 'Contemporary Witnesses' project (rather the opposite), but I was really surprised - and not alone on this day of 8 May 2025 in the Haus am Dom - that this 'simple opportunity' to experience, hear and speak to the Auschwitz survivor Dr Leon Weintraub was not used by one or two more schools. My general maxim is: those who are there are exactly the right ones.

Outlook

Next week we will be at Taunusstein Grammar School with Dr Gerhard Wiese. Henriette Kretz will be coming from Antwerp for two days to three schools at short notice to replace Anna Pliszka, Warsaw, who is seriously ill. With Matthias Thoma and 'Sonny', Eva Szepesi and Krystyna Kozak we will be at Frankfurt schools and at the Goethe University in June.

No openly advertised events are planned for the time being until the summer.

We are currently planning a 'memory case' (also for use in primary schools), the expansion of the Instagram account and social media (the Crummenauer Foundation has approved project funding for this), new contacts with Shoah survivors in Poland and France, the acquisition of funds from foundations and public organisations, which is still necessary and needs to be expanded (I would be grateful for any suggestions in this regard) and possibly the implementation of the idea of a volunteer service in the 'Contemporary Witnesses' project for the many necessary tasks that remain unfinished, such as review work.

For example, the review work. Many thanks once again to all the publishers who sent review copies for 8 May.

Social media

Two events of the 8 May theme day are available online and can be looked up:

The contemporary witness talk with Dr Leon Weintraub at:

https://www.youtube.com/watch?v=7YlP7_6Gbkk

The discussion with Dr h.c. Gerhard Wiese and Thomas Ormond at:

<https://www.youtube.com/watch?v=seXifauzzEw>

There is also a new 20-minute interview with Henriette Kretz on the youtube channel:

https://www.youtube.com/watch?v=R6ujk.JlS_sQ&t=37s

New posts have been added to the Instagram account in recent weeks, which can be viewed at

https://www.instagram.com/proj_zeitzeugen/

can be viewed. I would be grateful for any recommendations for this account, but also for any tips on how to improve its design.

In the spirit of Dr Leon Weintraub and all our contemporary and second witnesses, I encourage us with a sentence from Janusz Korczak, which I read in the „Zeitschrift für christlich-jüdische Begegnung“: 'Let us try to be human, more and more human.'

Best wishes from Frankfurt, Marc Fachinger

Projekt "Zeitzeugen", Dr. Marc Fachinger, Haus am Dom, Domplatz 3, 60311 Frankfurt

Telefon 069/8008 718 711

Mobil: (0049) (0)170-2840916

Mail: zeitzeugen@bistumlimburg.de

Website: <https://zeitzeugen.bistumlimburg.de>

Youtube: <https://www.youtube.com/@ProjektZeitzeugenBistumLbg2021>

Instagram: https://www.instagram.com/proj_zeitzeugen/

*Wer diesen Newsletter nicht mehr erhalten möchte, antwortet auf diese Email mit „Abmeldung“ Jeśli nie chcesz już otrzymywać tego biuletynu, odpowiedz na tę wiadomość e-mail, wpisując „anuluj subskrypcję”.
If you no longer wish to receive the newsletter, please reply to this email with "unsubscribe".*

